

Gepubliceerd 23 januari 2023

[Link Facebook](#)

VAN DER BILT, PATRICIËRS OP DE BEVELANDEN

De Heemkundige Kring De Bevelanden ontving een doos met documenten van het familiearchief Van der Bilt. Een bekende familie die ook opgenomen is in De 'Lijst van geslachten in Nederland's Patriciaat'. Het patriciaat is de groep van families die vanouds de bestuurders in een samenleving leverden. We ontvingen de stukken van Reinier van der Bilt, een nazaat van deze familie.

De familie Van der Bilt heeft vooral in Kapelle en Goes bestuursfuncties bekleedt. Zo komen we gegevens tegen van Boudewijn van der Bilt. Hij schreef zijn naam ook wel als Verselevel van der Bilt, waarbij hij zijn moedersnaam toevoegde aan de naam Van der Bilt'. Deze dubbele naam komen we later ook bij zijn kleinzoon en naamgenoot tegen. Ook was er veel verwevenheid tussen deze families door huwelijken. Zo komen we familieleden van Van der Bilt tegen in de genealogiën van andere invloedrijke Bevelandse families zoals Keetlaer, Eversdijk en Rutgers van der Loeff.

Boudewijn van der Bilt was in de periode 1778-1794 in Goes o.a. Schepen (wethouder), lid van de Raad van de vroedschap (gemeenteraadslid of stadsregering) en Baljuw (ordehandhaver). Boudewijn van der Bilt was 'Heer van Kapelle, Eversdijk, Bath en Yerseke'. Daarmee was hij dus in dat gebied een invloedrijk man. De Van der Biltlaan in Kapelle herinnert nog aan deze invloedrijke familie. Hij was gehuwd met Maria Digna Keetlaer, die eveneens uit een patriciersgeslacht kwam.

Bij de ontvangen stukken uit het familiearchief Van der Bilt zit ook een dik en zwaar boek met blauw fluweel en zilver beslag. In de zilveren plaatje op de omslag staat de datum 23 Februari 1884. Op de eerste pagina van stevig hard karton staan twee familiewapens en de tekst in oud Gotisch schrift 'Aan den heer Mr. Boudewijn Verselevel van der Bilt'. Op de volgende pagina (eveneens stevig hard karton) gaat de tekst verder met 'Wordt dit Album bij gelegenheid van zijn 70e jaardag op 23 Februari 1884'. Daarna op de derde pagina in hetzelfde schrift de tekst 'als een blijk van Hoogachting en Vriendschap'. En tenslotte op de vierde pagina 'aangeboden door Ingezetenen van de gemeente KAPELLE'. Daarna een groot aantal pagina's van hetzelfde stevige karton met in alfabetische volgorde de namen van inwoners. De eerste ondertekenaar is B. Almekinders.

Deze Mr. Boudewijn Verselevel van der Bilt is op 23 februari 1814 te Goes geboren. Hij is de kleinzoon van de eerder genoemde Boudewijn van der Bilt (1751-1811). Zijn ouders waren Francois Nicolaas van der Bilt (1786) en Geertruida Johanna van Hoorn (1790). Overlijdensdatums van deze personen is niet op internet te vinden. De in 1814 geboren Boudewijn is omstreeks 1840 gehuwd met Maria Cornelia Wilhelmina van der Mandere (geboren omstreeks 1820).

Bij de stukken zitten ook een aantal ingelijste foto's en tekeningen. Onze aandacht wordt getrokken door twee ingelijste tekeningen waarbij op de achterzijde staat vermeld dat de 'Teekening is gemaakt door Adriana Paulina van der Bilt (1823-1860)'. Zij is de jongere zus van de in 1814 geboren Boudewijn en is op 36-jarige leeftijd te Maarsen overleden en was gehuwd met Mr. Johan Hendrik Floris van Ewijck (1821-1885). Of zij als kunstenares meerdere tekeningen of schilderijen heeft gemaakt is niet bekend.

Er is een tekening van de 'Buitenplaats Bruëlis'. Op de achterzijde staat dat deze van 1817 tot 1862 eigendom was en in de zomers bewoond werd door Mr. Francois Nicolaas van der Bilt, de vader van Boudewijn en Adriana Paulina. Op de achterzijde van de andere lijst staat dat dit het huis Jagtlust te Kapelle is. Het werd van 1840 tot 1892 bewoond door de in 1814 geboren Mr. Boudewijn Verselevel van der Bilt. Het jaartal 1892 is dan vermoedelijk het overlijdensjaar, dat we tot op heden niet konden vinden. Tevens staat er vermeld 'Deze staat met twee zijner kinderen voor de deur'.

In de in 2004 door de Heemkundige Kring De Bevelanden gepubliceerde 'Kleine Monumenten Kapelle, Biezelinge, Eversdijk en Schore van M.J. de Regt' vinden we meer informatie over de gebouwen die zijn getekend. Aan wat nu de Biezelingsestraat in Kapelle is moeten vier kastelen hebben gestaan. Na de sloop van deze kastelen ontstond op deze locatie de uitgestrekte buitenplaats Jagtlust, ook 'Rust na Arbeid' genoemd. Dit buiten dateerde waarschijnlijk uit het laatst van de achttiende eeuw en werd in 1934 afgebroken. Even ten noorden van Jagtlust werd in 1910/1911 Villa Annie gebouwd; dit fraaie gebouw in art-déco-stijl heet nu Sonnevank.

Op de plaats van de 'buitenplaats Bruëlis' stond daarvoor het voormalige gelijknamige kasteel. Het kasteel Bruëlis werd waarschijnlijk omstreeks 1350 gebouwd aan de Langegracht. Dit water was een gekanaliseerd gedeelte van de Tieringe, dat van Maelstede naar de dam in de Biezelingsestraat liep. De slotgracht van Bruëlis is in de nieuwe uitbreiding van het dorp hersteld; daarbinnen ligt nu een hertenkamp. De stamvader van het geslacht Bruëlis, genaamd Simon de Bastard, die in 1352 overleed, was waarschijnlijk een bastaardzoon van graaf Jan II van Holland, Zeeland en Henegouwen. Daarop wijst ook zijn familiewapen, waarin het wapen van Henegouwen is opgenomen. Hij werd beleend met de heerlijkheid Bruyelles in Henegouwen en ontleende zijn familienaam aan deze plaats. Simons zoon trouwde met Margaretha van Maelstede en dit verklaart dan ook waarom hij een kasteel bouwde vlak bij Maelstede. Het geslacht Bruëlis erfde een deel van de bezittingen van de Maelstedes. De kastelen Maelstede en Bruëlis werden tegelijkertijd in het begin van de negentiende eeuw afgebroken. De Buitenplaats Bruëlis en het huis Jagtlust werden dus gedurende een groot deel van de negentiende eeuw bewoond door de familie Van der Bilt, die ook eigenaar waren van deze gebouwen.

De stukken zullen in bewaring worden gegeven aan het Gemeentearchief Goes.

Foto 1: Tekening van Jagtlust.

Foto 2: Tekening Buitenplaats Bruëlis. Beide tekeningen zijn gemaakt door Adriana Paulina van der Bilt.

Foto 3: Omslag van het met zilver beslagen boek bij de zeventigste verjaardag van Mr. Boudewijn Verselevel van der Bilt.

Gepubliceerd 25 januari 2023

[Link Facebook](#)

DE TOREN VAN KAPELLE

Als Heemkundige Kring De Bevelanden ontvingen we een vraag over de kerktoren van Kapelle. Volgens de vragensteller is het een 'weerkerk'. En daar heeft hij zich in verdiept. Een weerkerk is een vestingkerk of castrale kerk. Het is een kerk die tevens een verdedigende functie had. Ze dienden als toevluchtsoord in tijden van oorlog of plundering en zijn vooral te vinden op het platteland, waar de bevolking beschermende stadsmuren ontbeerde.

Deze weerkerken staan in de Thiérache in het Departement Aisne in Noord Frankrijk. Maar ze zijn ook elders in Europa te vinden zoals Transsylvanië en het Oostzeegebied. Andere gebieden met goed herkenbare weerkerken zijn Stiermarken en Karinthië in Oostenrijk, verschillende gebieden in Duitsland (onder meer Franken en Thüringen) en de Spaanse eilanden Ibiza en Formentera.

Maar is de kerk van Kapelle nu ook een 'weerkerk'? We legden de vraag voor aan onze lokale historicus Gerard Lepoeter. Hij is bij uitstek een deskundige als het om de kerk van Kapelle gaat. Hij heeft er zelfs een studie van gemaakt en boeken over geschreven.

Hij schrijft ons: "De toren van Kapelle is gebouwd in de eerste helft van de veertiende eeuw. Aan de noordzijde tegen de toren zie je de aangebouwde ronde traptoren met er binnen de wenteltrap. De smalle openingen in de traptoren zijn om enig daglicht binnen te laten. Een vergelijkbare traptoren is te zien aan de toren in Nisse. Bij het merendeel van de middeleeuwse torens in Zeeland bevindt de trap zich inwendig in het torenlichaam.

De toren van Kapelle is de enige middeleeuwse toren in Zeeland die nog de gemetselde spits heeft. Ook de vier hoektorentjes zijn bijzonder. Een aantal andere torens is daar ook van voorzien geweest, maar die zijn in hoofdzaak door bouwvalligheid verdwenen. Volgens Lepoeter heeft in Nederland alleen de toren van de Oude Kerk in Delft nog de oorspronkelijke gemetselde hoektorentjes.”

De toren van Kapelle heeft dus nooit de functie van ‘weerkerk’ gehad als een verdedigingswerk of een vluchtplaats voor de bewoners. Traptorens zoals in Kapelle zijn er meer. Op Wikipedia lezen we hierover: “Een traptoren is een toren, die als belangrijkste, soms enige, functie heeft dat er zich een trap in bevindt. Meestal is dit een spiltrap of een wenteltrap. Traptorens kunnen echter ook aangebouwd zijn tegen (kerk)torens, zodat het gehele vloeroppervlak van de toren voor andere doeleinden kan worden benut. Ook kunnen traptorens tegen de buitenmuur van een kasteel of ander groot en hoog gebouw zijn aangebracht. In de kerkenbouw werd een traptoren ook wel toegepast als alternatief voor een volwaardige toren.”

Een traptoren heeft niet alleen een grondvlakbesparende maar ook een architectonische functie: Een toren krijgt er een speelser uiterlijk door. Een zeer belangrijk voordeel verder is dat vrijwel over de gehele lengte van de trap lichtsluizen of vensters kunnen worden aangebracht. Vooral in vroeger tijden, toen verlichting met flambouwen of kaarsen moest geschieden, was dit van belang.

Gepubliceerd 7 februari 2023

[Link Facebook](#)

Krijn de Vos verzetsstrijder en leider van een knokploeg in Zeeuws-Vlaanderen

ZEEUWSVLAAMSE VERZETSSTRIJDERS OP DE BEVELANDEN

De Nieuwsbrief van de Heemkundige Vereniging Terneuzen van december 2022 is bijna geheel gewijd aan de verzetsstrijders uit de Tweede Wereldoorlog (1940-1945) uit Zeeuws-Vlaanderen. Als bron gebruikt men diverse boeken maar ook de persoonlijke aantekeningen van de Terneuzense verzetsstrijder Krijn de Vos.

Dat er contacten waren tussen het verzet in Zeeuws-Vlaanderen en de Bevelanden wisten we al. Ook wisten we dat Zeeuwsvlaamse verzetsstrijders ondergedoken hebben gezeten op de Bevelanden. Soms deed men daar ook actief mee met verzetsdaden op de Bevelanden. We nemen enkele van deze passages over vanuit Zeeuwsvlaams perspectief.

Krijn Jacobus de Vos was zo'n verzetsstrijder uit Terneuzen. Hij is daar geboren op 11 december 1920. Bij het uitbreken van de oorlog op 10 mei 1940 was hij 19 jaar en woonde hij bij zijn ouders aan de Steenkamplaan 2c in Terneuzen.

Drie dagen voor de Duitse inval was hij op 7 mei 1940 goedgekeurd voor de officiersopleiding aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda. Door het uitbreken van de oorlog is hij echter nooit in militaire dienst gegaan. Wel maakt hij in dezelfde maand zijn opleiding af door op 27 mei 1940 zijn diploma te behalen aan de Rijks-HBS te Terneuzen.

Omdat een aangevraagde beurs om in Delft te gaan studeren werd geweigerd is hij in Terneuzen wiskunde gaan studeren. In septeme 1942 kon De Vos zich alsnog als mijnbouwkundig student inschrijven aan de Technische Hogeschool te Delft. Hierdoor kon hij de Arbeitseinsatz (dwangarbeid in Duitsland) omzeilen.

Op 6 februari 1943 waren er studentenrazzia's op hogescholen en universiteiten door de Duitse bezetter. Ook in Delft was zo'n razzia maar omdat De Vos toevallig afwezig was ontkwam hij hier aan. De reden van de razzia's was de liquidatie van de Nederlandse generaal Hendrik Alexander Seijffardt (1872-1943) die collaboreerde met de Duitsers. Voor zijn sterven had hij verklaard door een student te zijn neergeschoten. Als vergelding werden 600 studenten opgepakt en afgevoerd naar Kamp Vught. Later werden 150 van hen naar Duitsland gedeporteerd.

In die periode was De Vos al betrokken bij het verzet met de uitgifte van een illegaal krantje. Omdat hij daarna weigerde de oproep van Hanns Rauter (commandant van het Duitse leger in Nederland) om de loyaliteitsverklaring te ondertekenen dook hij op 5 mei 1943 onder. De loyaliteitsverklaring was een verklaring die studenten in Nederland in 1943 moesten ondertekenen. In die verklaring moesten zij beloven dat ze zich zouden 'onthouden van iedere tegen het Duitse Rijk [...] gerichte handeling'.

\

Als onderduiker kwam De Vos terecht op Noord-Beveland op de hoeve 'De Scherpenisse' van Simon Scheele. Daar zat ook zijn stadgenoot Reinier Dees uit Terneuzen, die studeerde aan de Handelshogeschool te Rotterdam. Omdat het op een gegeven moment te riskant werd verhuisde De Vos naar Zuid-Beveland. Al snel - op 5 augustus 1943 - moest hij daar ook weg en kwam hij weer in Zeeuws-Vlaanderen.

Krijn de Vos dook onder op de boerderij van Marien de Bruijne bij de Cathalijne Schans bij Oostburg. Daar kreeg hij de schuilnaam Zwart. Samen met anderen werd daar een knokploeg opgericht met als doel overvallen te plegen om aan distributiebonnen en wapens te komen.

De knokploeg beperkte zich niet alleen tot Zeeuws-Vlaanderen. Men stak ook geregeld de Westerschelde over. Er waren tekefoonverbindingen tussen Terneuzen en Goes en tussen Breskens en Vlissingen. Er waren koeriersverbindingen met Walcheren en Zuid-Beveland.

De laatste overval voor Dolle Dinsdag (5 september 1944; de dag waarop veel bewoners dachten dat de bevrijding aanstaande was en men al begon met feestvieren) was op 31 augustus 1944 op het distributiekantoor op het Noordbevelandse Geersdijk. Een eerdere poging mislukte, maar nu was het een succes; 18.000 bonnen werden buitgemaakt.

Op de fiets werd 's-nachts om twee uur de buit naar een schuurtje in Kortgene gebracht. De volgende dag ging het per kar via de veerdienst het Katseveer richting Goes. Daar zorgde de Goese verzetstrijder Marien de Groot voor verder verzending naar Breda (hij zou de oorlog niet overleven; de M.D. de Grootstraat te Goes is naar hem genoemd).

Er stonden op Zuid-Beveland nog overvallen gepland in Krabbendijke en 's-Heer Arendskerke. Door de veranderende situatie op Dolle Dinsdag zijn deze echter niet meer doorgegaan.

Na de Tweede Wereldoorlog kregen verschillende voormalige Zeeuwsvlaamse verzetsstrijders een militaire functie. Krijn de Vos werd tweede luitenant bij de infanterie en trouwde met Suus de Zeeuw. Een jongere zus van haar, koerierster Francien de Zeeuw werd de eerste vrouwelijke beroepsmilitair.

Gepubliceerd 15 februari 2023

[Link Facebook](#)

DE KEURINGSDIENST

Op dinsdag 23 januari 1973 werd het nieuwe kantoor van de Keuringsdienst van Waren aan de Evertsenstraat te Goes geopend. In de Goese schouwburg De Prins van Oranje was er een receptie. Daar hield burgemeester F.G.A. Huber een toespraak waarin hij zij dat er eigenlijke twee feestelijke gebeurtenissen waren. Het eerste was de opening van het nieuwe gebouw en het tweede was dat de Keuringsdienst ruim vijftig jaar bestond.

Bij het gemeentearchief waren ze eens in de geschiedenis van deze keuringsdienst gedoken. De toen nog jonge archiefmedewerker Huib Uil, hij zou later archivaris van de gemeente Schouwen-Duiveland worden, schreef er een boekje over. We kregen het aangereikt van Wilza Mijsbergen, die het gevonden had in de nalatenschap van haar vader Toon Mijsbergen, die zijn adres Jacob Catsstraat 36, Goes, er in geschreven had. Toen nog zonder postcode en een telefoonnummer dat nog begon met 01100.

De eerste zin in dat boekje is: "Bij de wet van 19 november 1919 werd de keuring en aanduiding van waren geregeld." Het Goese gemeentebestuur ging voortvarend te werk en rook zijn kans om Goes een centrale rol hierin te laten vervullen. Nog voordat de wet van kracht werd had men op 6 oktober van dat jaar een rekest aan koningin Wilhelmina gezonden waarin verzocht werd de Keuringsdienst van Waren voor de provincie Zeeland in Goes te vestigen.

Vervoer ging nog veel over water, zeker in Zeeland, autoverkeer was er nauwelijks en er was één spoorlijn die over enkele dammen ging. Burgemeester en wethouders wezen dan ook op de gunstige ligging van Goes, zowel met de andere gebieden in Zeeland als met andere provincies door het 'overvloedige water' dat voorhanden was.

In een B&W-vergadering van 10 juli 1920 deelde burgemeester G.A. Hajenius mee dat hij 'vertrouwelijk' had vernomen dat de Keuringsdienst van Waren voor Zeeland te Goes zou worden gevestigd. Nog in dezelfde maand stond het Koninklijk Besluit in de Staatscourant. Onder luid applaus van de gemeenteraad kon de burgemeester op 27 juli 1920 deze beslissing meedelen, waarbij fijntjes werd opgemerkt dat ook Middelburg en Vlissingen pogingen hadden ondernomen om deze dienst binnen te halen.

Het was de taak van de gemeenteraad van Goes om een directeur voor de nieuwe dienst te benoemen. Op 25 november 1920 werd dr. J.W. de Waal uit Culemborg benoemd. Deze vertrok al weer in januari 1921 omdat hij benoemd werd tot Inspecteur van de Volksgezondheid. Zijn opvolger werd dr. G.J. van Meurs uit Gorichem. Nog voordat hij gestart was werd hij benoemd tot directeur van zo'n zelfde dienst, dichterbij zijn woonplaats, in Dordrecht. De gemeenteraad zocht het toen dichterbij huis en benoemde E.H.T. van Borssum Waalkes, een apotheker uit Terneuzen. Het ministerie van Arbeid ging echter niet akkoord met deze benoeming. Tenslotte werd in juni 1921 de heer L.H. van Berk te Zeist tot directeur benoemd.

Maar men had natuurlijk ook huisvesting voor de keuringsdienst nodig. Daar werd een tijdelijke oplossing gevonden. Drie schoollokalen van School B aan de Vlasmarkt, waar nu hotel Katoen zit, werden geschikt gemaakt voor de dienst. Bij Koninklijk Besluit van 11 november 1921 werd de Warenwet voor het 'gebied Goes' van kracht en kon men aan het werk.

Enkele maanden later - in januari 1922 - kwam er definitieve huisvesting in zicht. Het Rijkslandbouwproefstation in Goes werd opgeheven. Deze zat in het gebouw aan de L.P. van der Spiegelstraat, het gebouw dat we nu kennen als 'De Villa'. In september 1922 kwam de keuringsdienst daar te zitten, en men zou daar ruim vijftig jaar blijven.

Waar hield deze keuringsdienst zich mee bezig? Men begon met een 'scherpe controle' op de melk. Het was nog de tijd dat de melk door de veehouders rechtstreeks geleverd werd aan de melkslijter. Om de omzet te vergroten werd er nog wel eens water bij gedaan. Deze 'melkvervalsing' was algemeen gebruik en werd bestreden met forse boetes. Binnen een jaar daalde deze gewoonte van soms 18% watertoevoeging naar 0%. Maar ook de hygiëne liet te wensen over. Vaak werd er ontlasting van de koe in de melk aangetroffen.

Ook waren er onhygiënische toestanden in winkels. Het bewonen en slapen in de winkel kwam veel voor, vaak was er een grote 'wanorde' waardoor er ook bederf van levensmiddelen was. Bij bakkerijen was het vaak gewoonte om ook kleding te was in de bakkerij. Deze lagen dan te drogen op de werktafels waarop later het brooddeeg gekneet werd.

In 1922 werden bij een inspectie van thee (toen nog niet verpakt, maar los in een ton) uitsluitend stelen aangetroffen of kaneel dat bestond uit gemalen hout van sigarenkistjes. Iemand die chocoladeletters maakte liet deze drogen op het 'privaat', een ander woord voor wat we nu een wc noemen. Toen was dat een 'schijthok' in de tuin met een ton om je behoefte te doen.

De controleurs van de keuringsdienst hadden het niet makkelijk. Op hun motorfietsen hoorden men ze al van verre aankomen zodat boeren en winkeliers snel hun zaken voor het oog in orde konden maken. Vaak hadden bewoners ze al op de veerboden gezien en was hun komst al ver van te voren aangekondigd door bewoners.

De zorg over de kwaliteit van de melk zou nog een aantal jaren duren. In 1925 traden het Melkbesluit en de Warenwet in werking. Het vroeg wel meer tijd van de inspecteurs voor controles maar men had ook meer mogelijkheden om te handhaven. Toch bleef 'melkvervalsing' nog lang doorwerken. In 1927 werd nog een veehouder beboet waarvan de melk voor 80% uit water bestond. Een jaar later had hij zijn leven gebeterd want toen kreeg hij een boete omdat hij 'nog maar 70%' water had toegevoegd. Toch kwam melkvervalsing in 1928 bijna niet meer voor.

In de jaarverslagen vanaf 1928 kon directeur L.H. van Berk steeds melden dat er vooruitgang was. Maar ook kwamen er nieuwe producten, waarvoor weer nieuwe kwaliteitseisen vastgesteld moesten worden. Dat ging dan over de bereiding van ijs of de verkoop van eieren dat altijd een 'ruilproduct' was maar 'handelswaar' werd waardoor er in 1931 een 'Eierbesluit' kwam. In menig café was het in 1931 nog de gewoonte om glazen en kopjes om te spoelen in een bak water die daarvoor de hele dag stond zonder dat dit verversd werd. Ook hierin kwam verandering door de keuringsdienst.

Op 1 januari 1936 trad er een nieuwe Warenwet in werking, waarbij handel en industrie moesten meebetalen aan het werk van de keuringsdiensten. Vanaf die periode had men ook steeds te maken met bezuinigingen. Ook werd er wel eens aan gedacht om de keuringsdienst in Goes op te heffen. In de jaren zestig nam de verkoop van verpakte melk toe en verdween de verkoop van losse melk.

De Keuringsdienst van Waren bestaat niet meer. Voor de kwaliteit van levensmiddelen gelden nu Europese regels. In Nederland wordt de controle uitgevoerd door de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA) van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Gepubliceerd 25 februari 2023

[Link Facebook](#)

EEN FAMILIEGESCHIEDENIS

Ad Fraanje woont al jaren buiten Zeeland, maar zijn roots liggen op Zuid-Beveland. Hij is ook al jaren bezig met onderzoek naar zijn familiegeschiedenis. En dan vindt hij weer een stukje met een mooi verhaal dat hij dan op zijn Facebookpagina plaatst, zoals deze tekst: "Nieuwjaars Wens Aan Mijn Zeer geliefde Vader en Moeder" van Maria Anna Jacoba Taijlor/Taylor. Borssele, 1 januari 1840.

Maria Anna Jacoba Taijlor woont in 1840 als meisje van 18 jaar nog bij haar ouders in Borssele. Haar vader, de in Amerika geboren John James Washington Taijlor/Taylor, was daar gemeentearts en woonde in de Weststraat 15, in het 'Huis van de Chirurgijn'. Krijn en Maria gaan wonen in de naastgelegen woning Weststraat nr. 13. Maria's 'Moeder' was in dit geval een stiefmoeder, Maria Elizabeth Cremers. Het huwelijk van haar vader met haar eigen moeder, Jacoba in 't Anker, werd in 1833 ontbonden.

De lijst met het nieuwjaarsgedicht werd bewaard door de nakomelingen van Maria en Krijn. Na uitsterven van deze Fraanje-tak werd het geschonken aan het Genealogisch Centrum in Goes, later Middelburg. Vorig jaar hield het Centrum opruiming, en belandde dit mooie stuk in het Fraanje-archief, bewaard door Gabriëlle Fraanje.

Op 15 september 1821 bevalt de ongetrouwde Jacoba in 't Anker te Middelburg van een meisje. Ze noemt haar Maria Anna Jacoba. Bij de Burgerlijke stand wordt aangifte gedaan van de geboorte. Een paar dagen later verklaart John James Washington Taijlor, een jongen die net 16 jaar (!) is geworden, bij de Ambtenaar van de Burgerlijke stand, dat het kind door hem is verwekt. Er wordt een 'akte van erkenning' opgemaakt. Als getuigen zijn aanwezig vroedmeester Schrauwen, en Cornelis in 't Anker, de vader van Jacoba, van beroep Commandeur der Recherches te Water.

Het stel wil trouwen, maar John heeft gelet op zijn jonge leeftijd, 'dispensatie' nodig. Op vertoon van o.a. zijn doopakte verleent koning Willem I hem deze. Blijkens de vertaalde doopakte wordt John, geboren 21 september 1805, op 14 november van dat jaar gedoopt in de Trinity Church te New York als zoon van Walter Taijlor en Anna Taijlor.

Als de dispensatie wordt verleend, kunnen John en Jacoba trouwen. Ze doen dat in januari 1822, in het bijzijn van beider ouders. John's moeder Anna Taijlor werd geboren in Middelburg als Anna Feijer. Ze emigreerde als kind naar Amerika en trouwde met de chirurgijn Walter Taylor.

Wellicht gedreven door heimwee keert Anna terug naar Middelburg. Walter wordt benoemd tot gemeentearts. Hun zoon John gaat een opleiding tot heel- en vroedmeester volgen aan de chirurgijns-school van Middelburg.

Na voltooiing van zijn opleiding vestigt John zich met zijn vrouw Jacoba in 't Anker en hun 6-jarig dochtertje Maria in 1827 op Kapelle als 'heel- en vroedmeester'. John heeft dan op z'n 21e al een korte loopbaan als arts bij de marine achter de rug. Vermoedelijk dankzij zijn schoonvader Cornelis in 't Anker, Commandeur der Recherches te Water, werd hij daar aangesteld in de functie van Officier van Gezondheid 2e klasse.

In 1830 verhuist het gezin naar Borssele, waar John's zijn vader opvolgt als gemeentearts. De ouders van Maria, John en Jacoba, scheiden in 1833. Maria is dan 13 jaar. Enkele jaren later trouwt vader John met Maria Elizabeth Cremer. Die neemt een dochtertje mee, dat in het nieuwjaarsgedicht van 1840 door Maria wordt aangeduid als 'geliefde zus'.

Maria woont dan nog thuis, maar zal eind 1841 in het huwelijk treden met Krijn Fraanje. Dit echtpaar krijgt 8 kinderen, waarvan er slechts 3 in leven blijven. En dat met een vader die vroedmeester was! De zeer hoge kindersterfte in die tijd werd veroorzaakt door slechte voeding. Vrouwen moesten na een bevalling weer snel aan het werk, en de baby kreeg dan geen borstvoeding, maar broodpap van koeienmelk. De meeste babymaagjes konden deze voeding meestal niet verdragen. Ook malaria (de Zeeuwse 'moeraskoorts') eiste zijn tol. Rinus Spuit schreef over een vroedmeester in die tijd een mooi boek : 'De verlossing van Jacob Smallegange'.

John Tayler is in de vele dorpen van Zuid-Beveland jarenlang actief geweest als heel- en vroedmeester. Als hij in 1838 assisteert bij de bevalling van een drieling in Borssele, wordt dat vermeld in de Zierikzeesche Courant.

Blijkens het Provinciale archief is John als gemeentearts ook betrokken geweest bij vaccinaties tegen de pokken. Pokken was tot de 18e eeuw een belangrijke doodsoorzaak bij kinderen.

Maria Anna Jacoba Taijlor overlijdt in 1858 te Borssele op 36 jarige leeftijd. Haar man Krijn Fraanje hertrouwt, met Laurentje Karelse, en blijft wonen in de Weststraat 13, naast zijn schoonvader.

John's echtgenote Maria Cremer overlijdt in 1862. Een jaar later is John 58 jaar, als hij voor de derde keer in het huwelijk treedt, nu met Maria Elisabeth de Ridder, een meisje van nog maar 22 jaar. Ze was een nichtje van zijn tweede vrouw, Maria Cremer. Een leeftijdsverschil van 35 jaar, John blijft ons verbazen.

In 1870 overlijdt John op 65 jarige leeftijd. Hij laat zijn vrouw achter met 2 jonge kinderen, Nicolaas en Walter Taijlor. Tot de nalatenschap van John behoort o.a. een stuk landbouwgrond aan de rand van het dorp. Dit perceel zal later door de gemeente Borssele van zijn erfgenamen worden aangekocht, om er een nieuw kerkhof aan te leggen. Koning Willem I had in 1829 bepaald dat nieuwe begraafplaatsen buiten de bebouwde kom aangelegd moesten worden. Begraven mocht niet langer in of bij de kerk.

Foto 1: De nieuwjaarswens die Maria Anna Jacoba Taijlor op 1 januari 1840 naar haar ouders stuurde.

Foto 2: Kerst- en nieuwjaarskaart uit 1809 uit de collectie Museum Huis van Gijn te Dordrecht.

Foto 3: Een bericht uit de Zierikzeesche Courant van 13 juli 1838 waaruit blijkt dat Wassinghton Thaijlor als verloskundige te Borssele bijstand heeft verleend bij een bevalling van een drieling.

Gepubliceerd 7 maart 2023

[Link Facebook](#)

De leeuwen op de trap uit 1950 in 2008. Het gemeentehuis was toen ook sterk aan verval onderhevig. (Foto auteur)

Vateput in Baarland, compleet met twee stenen leeuwen. Dit model is zeer gelijkend op die van Zaamslag, zoals te zien is op oude kaarten. (Foto auteur)

GERARD VAN DER NISSE IN ZAAMSLAG

In het eerste nummer van 2023 van het tijdschrift Bulletin van de Oudheidkundige Kring 'De Vier Ambachten' staat een artikel van archeoloog R.J.H. Lensen over de Zaamslagse leeuwen. Een geschiedenis met een Bevelandse oorsprong. Een deel van dat verhaal willen we onze lezers niet onthouden.

Zaamslag werd vanaf 1648 herbouwd. In dat jaar ontving de nieuwe heer van de heerlijkheid Zaamslag, Aendijcke en Othene, Gerard van der Nisse (1692-1669) octrooi tot bedijking van het gebied. Met meetkundige precisie werd het rechthoekige stratenpatroon van Zaamslag en haar polder bepaald. Centraal kwam het dorpsplein, op de verhoging waarop het middeleeuwse dorp ook had gelegen.

De herbevolking van het gebied nam aan. Het werd een sterk protestants dorp, gericht op het noorden. Daarvan getuigde de in 1657-58 gebouwde dorpskerk, precies in het midden van het Plein. Bij de inrichting van het Plein hoorde lange tijd ook een zogenaamde vateput. In Zaamslag was het een langwerpige, gemetselde bak met water. Een reservoir waarvan het water vele functies diende: drinkbak voor vee, bluswater bij brand, algemene waterput. Deze lag waar nu de muziekkiosk staat. Het is een opvallend element, want een vate is een typisch Zeeuws dorpsselement. Het komt eigenlijk niet voor in Zeeuws-Vlaanderen, het toenmalige Staats-Vlaanderen dat niet bij het gewest Zeeland behoorde.

Wie wel uit dat gebied kwam, was ambachtsheer Gerard van der Nisse. Zijn familie had een stamslot in Nisse en op de Bevelanden vinden we veelvuldig een vate in een dorp. Zo ook in Baarland, waar de vate een smalle, door twee muurtjes afgebakende ingang heeft. Op de uiteinden van die muurtjes staan twee leeuwen die een wapenschild vasthouden. Het is exact zo'n model vate die ook te vinden is op de oudste kaarten van Zaamslag.

We kunnen veronderstellen dat de leeuwtjes een gift waren van Gerard van der Nisse aan het nieuw herboren Zaamslag en dat ze om die reden hem in herinnering brengen. Bijgevolg is waarschijnlijk de hele vateput een geschenk van Van der Nisse, omdat ze daarop stonden. In Van der Nisses thuisstreek waren vates normaal. De vate van Zaamslag accentueerde het protestantse, op Zeeland georiënteerde etos van het dorp. Spijtig dat juist dat aspect in latere tijden niet werd ingezien.

Het ligt voor de hand dat de leeuwtjes van Zaamslag op die muurtjes stonden, de ingang flankerend. In latere tijden stonden ze nog steeds op de vate. In 1829 werd de vateput opnieuw opgemetseld, ditmaal zonder de kenmerkende ingang. De leeuwen stonden vervolgens op de beide uiteinden van de grote vatemuur tot 1912.

In 1904 werd in Zaamslag een nieuw gemeentehuis geopend. In 1912 werd het Plein heringericht waarbij de vate werd gedempt. De leeuwtjes werden toen verplaatst naar de gemetselde trapleuning van het gemeentehuis. Rond 1950 werd het gemeentehuis van Zaamslag verbouwd en werden de leeuwtjes op een sokkel geplaatst op een opnieuw gemetselde trapleuning. Het belangrijkste element van ieder leeuwtje is het schild dat het vasthoudt. De leeuwtjes waren oorspronkelijk beschilderd. Het ene leeuwtje draagt het wapen van het gewest Zeeland. De andere leeuw draagt een wat onduidelijker wapen. Het meest in het oog springende element is de zogenaamde keper, een soort driehoekige punt. Bovenaan staan twee Franse lelies, onderaan één. Dit is het wapen van Gerard van der Nisse. Het prijkt ook nog steeds op het hek van het inmiddels verdwenen familieslot in Nisse.

Beide heraldische wapens wijzen naar de persoon Gerard van der Nisse. Zijn familiewapen en het feit dat hij gezant was voor de Staten van Zeeland in de Staten-Generaal. Het verklaart ook waarom het wapen van Zeeland afgebeeld staat in een dorp dat indertijd niet in dat gewest lag.

In 2021 werd gestart met de restauratie van de leeuwtjes. Tijdens het restauratieproces werd gekozen voor in beton gegoten kopieën. Deze beschilderde afgietsels werden teruggezet op de trap van het gemeentehuis te Zaamslag. Daarbij zijn ze precies andersom gezet (vergissing?). Nu staat het wapen van Gerard van der Nisse rechts en van Zeeland links. Het is wel op de wijze zoals de leeuwtjes ooit op de vate van Zaamslag stonden. Op 10 december 2022 was de onthulling van de leeuwtjes op de trap van het voormalige gemeentehuis, althans de beschilderde afgietsels. De originele oude beelden werden aan de overkant in de etalage van een modezaak gezet. Men hoopt deze onder een glazen stolp, beschermd tegen weersinvloeden, een definitieve plaats te kunnen geven. In het kader van het 850 jarig bestaan van Zaamslag is meer informatie te vinden op de Facebookpagina https://www.facebook.com/stichtingzaamslag850jaar/?locale=nl_NL

Gepubliceerd 15 maart 2023

[Link Facebook](#)

EEN WINKELSTRAAT

Iedere twee weken staat er een foto in de rubriek Bevelands Heem in de Bevelandse Bode. Deze rubriek wordt verzorgd door de Heemkundige Kring De Bevelanden en het Gemeentearchief Goes. Lezers kunnen dan reageren. Herinneringen worden gedeeld en soms ook een stukje geschiedenis. Onder de inzenders wordt dan een exemplaar van ons historisch tijdschrift 'de Spuije' verloot. Eind januari stond deze foto van de Lange Kerkstraat in Goes er in. Jan-Henk Steutel (1961) wist zich nog veel van deze straat te herinneren, deels door overlevering van zijn opa, zijn vader Simon en diens broer Rinus Steutel.

De familiegeschiedenis gaat nog wat verder terug. De vader van Simon en Rinus - voor Jan-Henk opa Willem Steutel - was al in 1904 in de Klokstraat begonnen met een kleermakerij/herenmodezaakje. En die opa was zijn vader ook al opgevolgd, want die had al een zaakje vanaf 1863. Simon Steutel was dus al de derde generatie in het kledingvak. Simon voelde niets voor het kleermakersvak maar bouwde in 1952 het winkeltje uit tot een herenmodezaak, dat hij omstreeks 1984 verhuisde naar de Lange Kerkstraat in Goes.

De foto is genomen vanaf de Klokstraat, waar nu de Hema is gevestigd, in de richting van de Grote Markt. Verschillende lezers dateren de foto op de jaren vijftig van de vorige eeuw, maar dat klopt niet. Aan het model van de auto en de kleding van de mensen te zien is de foto van oudere datum. Dat wordt ook bevestigd door Jan-Henk Steutel. Volgens zijn oom Rinus Steutel moet de foto al van voor 1940 zijn. Deze oom is in 1928 in de Klokstraat 8 geboren als één van de vijf kinderen, waarvan er één - Simon Steutel - de winkel/kleermakerij heeft overgenomen en later uitgebouwd samen met zijn zoon Jan-Henk Steutel.

Aan de linkerkant zie je het reclamebord van schoenenzaak Van Haren. Die zit nog steeds op deze hoek, waarbij de panden daarnaast bij de schoenenwinkel zijn getrokken.

Daarnaast zien we het bord 'Kapper'. Ook in de Lange Kerkstraat in Goes zat de fotozaak van Back. We vinden de gegevens op de website van de Krantenbank Zeeland. In 1989 zit Foto Back op het adres Lange Kerkstraat 31. De in Vlissingen gevestigde fotozaak opent op 16 februari 1974 deze tweede zaak in Goes.

In 2000 komen we nog drie fotozaken van Back in de advertenties tegen, Vlissingen, Middelburg en Goes. Maar in die periode werd de oude hoofdvestiging in Vlissingen overgenomen door Melanie Koning en Albert Bosma, die al zo'n vijf jaar in deze zaak werken. Daarna zien we nog advertenties van 'Combi Back' in Goes en Middelburg. De toevoeging 'Combi' heeft te maken met de opkomst van de digitale fotografie, waarop het bedrijf zich gaat toeleggen.

Toch komen we in de jaren daarna nog gezamenlijke advertenties tegen van deze drie vestigingen. De laatste advertenties zien we in 2004. Net als veel andere fotozaken moest Back, onder invloed van de toenemende concurrentie van de digitale fotografie, zijn deuren sluiten. Er wordt meer gefotografeerd dan ooit. Maar iedereen doet dat met zijn 'mobieltje' en het resultaat is gelijk zichtbaar en wordt gedeeld op sociale media.

Maar terug naar de Lange Kerkstraat in Goes. We zien een reclamebord van 'Van Nelle, koffie en thee'. Dat moet een kruidenier zijn. Volgens Steutel moet dat de winkel van Kloosterman zijn. In de Nieuwe Zeeuwsche Courant van 31 december 1931 komen we de advertentie tegen met de tekst 'Een goede raad: Gebruikt in 1932 Kloosterman's boter en koloniale waren en U is tevreden'. Het is een advertentietekst die we in die jaren regelmatig zien op oudjaarsdag als wens voor het komende jaar. Blijkbaar was de zaak algemeen bekend, want er staat geen adres bij.

Op 13 september 1932 in dezelfde krant staat over de hele pagina met vette letters de zin 'U smult van Kloosterman's kaas!' Dat klopt met onze briefschrijver die deze kruidenier als 'kaasspecialist' noemt. Op 23 maart 1932 komen we in de Goesche Courant weer een advertentie van Kloosterman tegen. Nu met het adres 'Lange Kerkstraat, Goes', maar nu met de naam Jac's Kloosterman en de wervende tekst 'Alle hout is geen timmerhout (elk ei is geen lekker ei). Wij leveren u verse en gecontroleerde eieren'. Het zou wel eens dezelfde creatieve winkelier kunnen zijn.

De naam Kloosterman is vele jaren een begrip geweest in Goes. De kruidenierswinkel zou tot begin jaren tachtig van de vorige eeuw blijven bestaan. Als één van de laatste kleine zelfstandige kruideniers moet ook Kloosterman zijn zaak sluiten. In 1983 begint dochter Carolien Kloosterman samen met haar broer een kapperszaak in deze winkel. In advertentieblad De Bevelander van 3 april 1996 vinden we een groot artikel van het twaalf-en-een-halfjarig jubileum van de kapperszaak. En voor het eerst een adres: Lange Kerkstraat 43. Steutel memoreert haar vroege overlijden. In 2007 vinden we de overlijdensadvertenties. Ook vermeldt hij dat haar broer het pand zo'n tien jaar geleden heeft verhuurd aan de buurman, schoenwinkel Van Haren, die daarmee zijn winkel uitbreidde.

Daarnaast op nummer 41 zien we nog vaag de tekst van een reclamebord. Er lijkt iets te staan van 'vitamineC', maar het zou ook 'Pharmacie' kunnen zijn. Volgens Steutel zou dit pand in 1893 gebouwd zijn voor een apotheker, met daar achter een woonhuis, dat uitkomt op de Kreukelmarkt. In dat pand zou later de piano- en orgelzaak komen van Goldsmeding, welke weer later overgenomen werd door een landelijke keten met de naam 'Mossel&Versteegh' die failliet is gegaan.

Tussen 1978 en 1982 heeft dit winkelpand/woonhuis leeg gestaan. Vervolgens is het pand toen gekocht door Simon Steutel, de vader van onze briefschrijver. Deze had al een herenmodezaak op het adres Klokstraat 8 te Goes, en verhuisde deze naar het grotere pand aan de Lange Kerkstraat 41. Het bedrijf werd toen als een 'firma onder vennootschap', later omgezet in een besloten vennootschap (BV), voortgezet door vader en zoon Steutel. In 2009 heeft Jan-Henk Steutel (de zoon van Simon) het bedrijf verplaatst naar het adres Singelstraat (het voormalige Kerkplein) waar het bedrijf in 2015 is gestopt. Jan-Henk Steutel doet nu alleen nog werk op afspraak. Het pand aan de Lange Kerkstraat wordt sindsdien verhuurd aan America Today, een landelijke modeketen.

Daar tegenover zien we aan de rechterkant een pand met een 'scherp dak' dat er boven uit torent. Dat pand is ooit gebouwd als bankgebouw. Volgens Jan-Henk Steutel was dit de Twentsebank. In 1841 opgericht voor de Twentse textielindustrie. Na de Tweede Wereldoorlog is deze bank door fusies opgegaan in de huidige ABNAMRO-bank. Nu zit op die locatie een winkel, maar als je naar de bovenverdieping kijkt zie je nog wel iets van de architectuur van een bankgebouw.

Van de andere winkels die aan de rechterzijde waren gevestigd herinnert Steutel zich nog de manufacturenwinkel van De Jong, die later veranderd werd in een winkel in kinderkleding en waar nu de 'Body Shop' in zit. Verder zaten aan die kant van de straat speelgoedwinkel van Langeveld, een winkel met medische apparatuur en op de hoek van de Witte Paardenstraat bakker Kloosterman.

Gepubliceerd 21 maart 2023

[Link Facebook](#)

TONNETJES EN HALTES LANGS DE SPOORLIJN

Al weer enige tijd geleden ontvingen we wat krantenknipsels uit begin jaren tachtig van de vorige eeuw van Adri-Jan van der Velden. Veelal over de spoorlijn door Zuid-Beveland.

Aanleiding was het verdwijnen van het karakteristieke station uit Goes en de bouw van het nieuwe station in die plaats. De PZC op zaterdag 13 november 1982 schrijft dat het nog even wennen is dat het 'vertrouwde silhouet van het provinciestad-stationnetje heeft plaats gemaakt voor een gebouw met bepaald grootstedse allures.'

Melding wordt gemaakt dat het even wennen is. Iedereen h-eeft het over 'het station' maar eigenlijk gebruiken de Nederlandse Spoorwegen slechts een derde deel van het gebouw. Bijna de helft wordt gebruikt door het toen nog gerenommeerde staatsbedrijf PTT. Toen nog een bedrijf dat de post, telefonie en bankzaken regelde. De rest van het gebouw was kantoorruimte voor andere gebruikers.

Ter gelegenheid van de opening van dit gebouw waren er verschillende artikelen in verschillende kranten over de geschiedenis van de spoorlijn door dit deel van Zeeland. In het Nieuwsblad van de Bevelanden - een wekelijks verschijnend advertentieblad - van 7 april 1982 wordt ingegaan op het station Kruiningen-Yerseke.

Van 'ingedommelde plattelandshalte tot belangrijk intercitystation' kopt de krant. Daarboven de kop dat de 'tonnetjes' in 1933 plaats maakten voor toiletten. We citeren een stukje: "Ten tijde van de opening van de lijn Bergen op Zoom - Goes, op 1 juli 1868, had Kruiningen een bevolking die zich in meerderheid had toegelegd op landbouw en veeteelt. De Yersekers waren toen voor een groot deel aangewezen op de schelpdierencultuur."

"Volgens overlevering zou de Zeeuwse spoorlijn dichterbij Kruiningen geprojecteerd zijn dan thans het geval is, doch door verzet van enkele boeren, wier grond ten behoeve van de spoorwegaanleg zou worden onteigend, kwam dit traject noordelijker."

Omstreeks 1930 werd een overeenkomst met België gesloten om de spoorbrug bij Vlakte zeven meter te verhogen waardoor er meer schepen zonder vertraging konden doorvaren. Het Kanaal door Zuid-Beveland was nog een belangrijke vaarroute voor de binnenscheepvaart vanuit België richting Rotterdam.

In Vlakte had men ook een spoorwegstation, dat moest verdwijnen om ruimte te maken voor de hogere spoorbrug. Het station Kruiningen-Yerseke werd toen belangrijker en 'promoveerde' naar station derde klasse, waardoor het vervoersaanbod van reizigers en goederen toenam. Er kwam electriciteit, water en riolering. De tijd van de 'tonnetjes-toiletten', waarbij de tonnen met ontlasting, net als in een groot deel van Zeeland nog met de 'strontkar' werden opgehaald, was voor dit 'derde klasstation' voorbij.

De spoorlijn was in 1868 op kosten van de Staat aangelegd. Dat was toen niet vanzelfsprekend. Veel spoorlijnen waren eigendom van particuliere ondernemers, maar de bemoeienis van de Staat nam toe. Tot dat moment was de 'burgerij' voor vervoer aangewezen op paardenvervoer en beurtschippers.

Vaak betrof dit vrachtvervoer van en naar Rotterdam. Er was een ligplaats in de haven van Krabbendijke waar de vracht overgeladen werd. Personenvervoer was er nauwelijks. Zeeland was nog een 'eilandengebied', waarbij veel bewoners tijdens hun hele leven het eiland niet af kwamen.

Op 21 april 1982 kopte het Nieuwsblad van de Bevelanden: "Station Krabbendijke: Hoogbejaard maar onveranderd sinds 1868." Met de komst van de spoorlijn werden de vervoersomstandigheden verbeterd. Toch nam het reizigersvervoer niet toe omdat een rit van Krabbendijke naar Middelburg met de 'eerste klas' bijna een dagloon van een arbeider kostte. De derde klas was wel goedkoper, maar vaak toch nog te veel.

Omdat de treinen ook op zondag reden was er ook onder de leden van de gereformeerde kerken en gereformeerden gemeenten wat schroom om met de trein te reizen. En een baan bij de spoorwegen kon al helemaal niet vanwege de zondagsrust.

Op de Bevelanden waren destijds twee advertentiebladen die wekelijks verschenen. Naast het hierboven genoemde Nieuwsblad hadden we ook 'De Bevelander'. Dat laatste blad opende op 23 september 1982 met de kop "Bus had ooit concurrentie van de fiets". Het is een citaat van Joop van Hartingsveldt uit Kapelle, die een boek geschreven had met de titel 't Reisvaardig Beveland.

Het is een boek met grappige anecdotes over het openbaar vervoer op de Bevelanden. Vaak verhalen die de schrijver ontving van inwoners. Zoals het verhaal van een meneer J. Quist, die in Hilversum woonde, maar in zijn jonge jaren in 1925 kruideniersknechtje in Goes was.

Quist moest met de handkar boodschappen bezorgen in Kapelle en Eversdijk. Op de terugweg mocht hij met zijn lege kar meerijden met een tamelijk lege bus. Met zijn handen hield hij de achterzijde van de bus vast en met zijn voeten trok hij dan de handkar. Eigenlijk gebruikte hij zijn lichaam als 'trekstang'. Een tekening illustreert dat nog eens in de krant. Een levensgevaarlijke situatie.

De ingebruikname van de tram Goes-Kattendijke was ook een 'historisch moment'. De leerlingen van de openbare school op Wemeldinge kregen zelfs vrij om dit mee te maken. De leerlingen van de christelijke school niet, maar die spijbelden massaal. Tannetje Adriaanse uit Wemeldinge vond het zo indrukwekkend dat ze het zich zestig jaar later nog herinnerde. Ze vond toen nog steeds dat er terecht gespijbelde werd.

Foto: Station Kruiningen-Yerseke.